

George Ivanovitch Gurdjieff

ÎN CĂUTAREA FIINȚEI
A patra cale către conștiință

Traducere din limba engleză:

BOGDAN BRUMĂ

EDITURA HERALD

București

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	5
Introducere.....	19

I. Cunoaște-te pe tine însuși

Cine sunt eu?.....	27
Omul nu poate „să facă”	36
Niciun „eu” unitar	45
Spre cunoașterea de sine.....	54

II. Mașina noastră omenească

Funcții și centri	59
Stări de conștiință	66
Esență și personalitate.....	73
Corpurile imateriale.....	77
Alchimia interioară	84

III. Lumi în interiorul lumilor

În interiorul Căii Lactee	95
Legea celor trei forțe.....	98
Raza creației	102
Legea octavelor	107
Grade de materialitate.....	116

IV. Posibilitatea evoluției

Evoluția conștiință	125
Cunoaștere și ființă.....	131
Precum sus, așa și jos.....	136
Niveluri de dezvoltare	140
Căi spirituale	146

V. Scopul religiei

Un nucleu conștient	157
Cercurile interioare ale omenirii	162
Religia înseamnă „a face”	169
Creștinismul ezoteric	173

VI. Căutând calea

Să te trezești.....	183
Eliberarea de iluzie	188
Primul prag	194
„Școlile” sunt obligatorii.....	200
Munca în grupuri	207

VII. Un studiu practic

Începerea observării de sine.....	215
Gândirea formatoare	222
Pornește cu lucruri mici	228
Identificarea.....	232
Să te minți pe tine însuși.....	237

VIII. O muncă pentru conștiință

Un tip diferit de observație	243
Să vezi întregul.....	247
Separarea de tine însuși.....	252
Lucrul cu trei centri.....	258
Amintirea de sine	265

IX. Spre eliberare

Două fluvii.....	277
Suferința voluntară.....	282
Prima eliberare.....	288
Libertatea față de influențe.....	294
Obținerea unui suflet	301

X. Cunoașterea ființei

Arta obiectivă.....	309
Un curent de mituri și simboluri.....	312
Simbologia și cunoașterea de sine.....	317
Eneagrama.....	324
Note biografice.....	338
Centrele „A Patra Cale”	363

Cuvânt înainte

În urmă cu o sută de ani, în Rusia, George Ivanovitch Gurdjieff (1866-1949) a prezentat o învățătură străveche a evoluției conștiente a omului, o știință uitată pentru a percepe realitatea în sine însuși și în univers. Deși a fost aproape necunoscut în timpul vieții sale, în anii de după moartea sa, ideile lui Gurdjieff s-au răspândit în toată lumea, inspirând noi generații de căutători să caute semnificația ezoterică a religiilor tradiționale. Până acum, primele sale învățături au fost reproduse doar în fragmente de convorbiri din anul 1915 până în anul 1924, aranjate în ordine cronologică; nu a fost făcută nicio încercare de a prezenta învățătura în propriile sale cuvinte ca pe un tot încheiat.

Gurdjieff a privit cunoașterea realității – ceea ce el numea adevărata „cunoaștere a ființei” – ca pe un curent ce curge din vechea Antichitate, trecând din epocă în epocă, de la un om la altul, de la o rasă la alta. El a privit această cunoaștere ca pe un mijloc indispensabil de a obține libertatea interioară. Pentru aceia care caută să înțeleagă sensul vieții omului în univers, spunea el, scopul căutării constă în a pătrunde prin acest curent, pentru a-l găsi. Atunci va rămâne doar *a ști* pentru *a fi*. Dar pentru a putea ști, ne învață el, este necesar să decoperi „cum să știi”.

Gurdjieff a respectat căile tradiționale pentru transformarea spirituală și a arătat că abordările lor diferite ar putea fi subsumate uneia din trei categorii: „calea fachirului”, care

se concentrează pe stăpânirea corpului fizic; „calea călugărului”, bazată pe credință și sentimente religioase și „calea yoghinului”, care se concentrează pe dezvoltarea minții. El și-a prezentat învățătura drept a „Patra Cale” care necesită muncă asupra tuturor celor trei instanțe în același timp. În locul obedienței credinței, calea sa solicită cunoaștere și înțelegere – trezirea unei alte inteligențe. Dorința sa personală, a spus el odată, a fost să trăiască și să vorbească astfel încât să poată exista o nouă concepție despre Dumnezeu în lume, o schimbare în orice sens al cuvântului.

Născut în anul 1866 în Caucaz, la frontiera dintre Rusia și Turcia, din copilărie Gurdjieff a simțit că trebuie să înțeleagă misterul vieții omului și a căutat adânc în religie și știință pentru a găsi unele explicații. A găsit ambele abordări ca fiind convingătoare și consistente în ele însele, dar sortite să ajungă la concluzii contradictorii, date fiind premisele diferite de la care pornesc. A devenit convins că, separat, nici religia și nici știința nu pot explica sensul vieții omului. În același timp, Gurdjieff a simțit că o cunoaștere reală și completă a existat în timpurile străvechi, și că trebuie să fi fost transmisă pe cale orală din generație în generație în diverse civilizații. A pornit să îi găsească pe cei care aveau această cunoaștere, călătorind pentru o perioadă de mai bine de douăzeci de ani. Călătoriile sale s-au întins din Grecia și Egipt până în Asia Centrală, incluzând munții din Hindukuș și Tibet.

Cu o mică echipă de tovarăși, Gurdjieff a găsit și a reunit elemente ale unei cunoașteri uitate care reconcilia marile credințe tradiționale. El a numit-o „știința antică”, dar nu a

indicat originea sa sau pe cei care au descoperit-o. Această știință vedea lumea materiei vizibile așa cum o face fizica modernă, recunoscând echivalența dintre masă și energie, iluzia subiectivă a timpului, teoria generală a relativității. Cercetarea sa nu s-a oprit însă acolo, acceptând ca reale doar fenomenele care pot fi măsurate și dovedite prin experiment controlat. Această știință a explorat de asemenea lumea exterioară a misticului din afara percepției simțurilor, viziunea unei alte realități, infinită dincolo de spațiu și timp. Scopul era să înțeleagă locul omului în ordinea cosmică, înțelesul vieții omenești pe pământ și, în mod real, să știe și să experimenteze în sine însuși, în același timp, atât realitatea lumilor finite, cât și a celor infinite. Această știință își avea rădăcinile în Asia Centrală și în Egipt, iar principiile sale au fost încorporate în toate religiile tradiționale. Gurdjieff spunea că ar putea fi numită „creștinism ezoteric”, dar a notat că aceste principii au fost dezvoltate cu mii de ani înainte de Iisus Hristos. Ar fi putut fi numită „budism ezoteric” cu originile sale cu mii de ani înainte de Gautama Buddha.

În anul 1912, Gurdjieff a început să adune simpatizanți în Moscova, iar în 1915 a organizat un grup de studiu în Sankt Petersburg. Doi ani mai târziu, pentru a scăpa de violența revoluției bolșevice, s-a mutat în Caucaz și în cele din urmă, în 1922 s-a stabilit în Franța, unde a fondat un institut pentru a practica învățătura sa la Castelul Prieuré în Fontainebleau, lângă Paris.

Așa cum este descrisă în notele biografice de la sfârșitul acestei cărți, figura emblematică în promovarea celei de-a Patra Căi a fost P. D. Ouspensky. Acesta s-a alăturat

grupului lui Gurdjieff în anul 1915 și a mers cu el în Caucaz. Ouspensky nu a fost un simpatizant obișnuit. Dotat cu o minte cuprinzătoare și un intelect ascuțit, călătorise mult ca jurnalist, investigând teozofia și alte tradiții ezoterice. Din propriile sale experiențe, era convins de posibilitatea unei conștiințe mai înalte. După eșecul contactării unei „școli” ezoterice în India, era în căutarea cunoașterii ascunse pe care Gurdjieff și tovarășii săi o descoperiseră. În calitate de scriitor și de cititor, reprezenta recrutul ideal pentru a primi învățătura și a promova cea de-a Patra Cale.

Când l-a întâlnit pentru prima dată pe Gurdjieff, Ouspensky a fost imediat interesat să învețe ceea ce știa Gurdjieff despre ezoterism și despre „școlile” despre care vorbea. I-a plăcut maniera clară și precisă a lui Gurdjieff de a vorbi și, fidel profesiei sale jurnalistice, a păstrat note ce au înregistrat cuvintele exacte ale lui Gurdjieff, deseori în pagini întregi de propoziții citate. După ce l-a ajutat pe Gurdjieff să formeze un grup în Sankt Petersburg, de-a lungul unei perioade de optsprezece luni, Ouspensky l-a presat să reveleze, pas cu pas, elementele de bază ale științei sale antice, pe care grupul o numea „Sistemul”.

Cu permisiunea lui Gurdjieff, Ouspensky a păstrat înregistrările sale cu aceste discuții și mai apoi a aranjat materialul într-un manuscris autobiografic intitulat *Fragmente dintr-o învățătură necunoscută*, în care a scris că în anul 1921 i-a spus lui Gurdjieff „în detaliu despre un plan pe care îl creionasem pentru o carte ce avea să prezinte prelegerile sale din Sankt Petersburg... El a fost de acord cu acest plan”.

Din motive menționate în notele biografice, cartea care expunea învățăturile nu a fost niciodată scrisă. Până în anul 1924, Gurdjieff a fost ocupat cu institutul său din

Franța și apoi cu scrierea operei sale monumentale, *Despre tot și toate*. Ouspensky a pus bazele propriei sale activități în Londra, conferențiind despre Sistem și scriind propria carte, *Un nou model al Universului*.

Despărțirea dintre cei doi oameni a împiedicat colaborarea lor. În realitate, Ouspensky nu i-a trimis lui Gurdjieff manuscrisul *Fragmentelor* până în 1947, anul propriei sale morți. Gurdjieff a confirmat acuratețea sa și manuscrisul a fost publicat postum în anul 1949, ca fiind o lucrare originală autobiografică a lui Ouspensky, deși mai bine de două treimi din aceasta era reprezentată de citate cuvânt cu cuvânt ale lui Gurdjieff (ediția franceză a purtat titlul de *Fragments d'un enseignement inconnu*¹, dar titlul în engleză a fost schimbat în *În căutarea miraculosului*, pentru a evita confuzia cu o altă lucrare a autorului, *Fragmente dintr-o credință uitată*, publicată în anul anterior).

Prin prezenta lucrare se dorește împlinirea scopului original al convorbirilor din Sankt Petersburg. Ea reinstaurează expunerea citată a lui Gurdjieff, suplimentată de prelegerile sale timpurii, majoritatea din perioada 1922-1924. Aceste discuții ulterioare, care au avut loc la Prieuré în Fontainebleau și în New York, au fost înregistrate și aranjate de Jeanne de Salzman, discipolul cel mai apropiat al lui Gurdjieff. Ele au fost publicate în anul 1973, sub titlul *Aspecte din lumea reală*.²

În căutarea miraculosului și Aspecte din lumea reală rămân cărțile sursă autentice ale învățăturilor de început ale lui Gurdjieff.

¹ *Fragmente dintr-o învățătură necunoscută* – fr. în original - n.t.

² Vezi G.I. Gurdjieff, *Viziuni din lumea reală*, traducere de Gabriela Nica, Ed. Herald, București, 2011 – n.t.

ÎN CĂUTAREA FIINȚEI

Introducere

Mergi afară într-o noapte cu cer senin undeva într-un spațiu deschis și privește spre cer, la acele milioane de lumi aflate deasupra capului tău. Amintește-ți că probabil, pe fiecare dintre ele, roiesc milioane de ființe, similare sau probabil superioare ție în organizarea lor. Privește spre Calea Lactee. Pământul nu poate nici măcar fi numit un grăunte de nisip în această infinitate. Se dizolvă și dispăre. Și cu el, și tu – unde ești tu?

Cunoașterea relației dintre om și univers a existat din timpuri extrem de îndepărtate. Marea Cunoaștere este întotdeauna aceeași, dar forma în care este exprimată se schimbă, depinzând de loc și de epocă. Ca și limbajul care a evoluat de-a lungul secolelor, forma este cu greu comprehensibilă generațiilor următoare. În cea mai mare parte este luată literal și, în acest mod, conținutul interior se pierde.

Marea Cunoaștere este predată prin succesiune din epocă în epocă, de la popor la popor, de la rasă la rasă. Marile centre ale inițierii din India, Asiria, Egipt, Grecia, iluminează lumea cu o lumină strălucitoare. Numele venerate ale marilor inițiați, purtătorii vii ai adevărului, sunt transmise cu respect din generație în generație. Adevărul este fixat prin scrieri simbolice și legende, și este transmis maselor de oameni pentru a fi conservate sub forma obiceiurilor și ceremoniilor, în tradițiile orale, în monumente,

în arta sacră, prin calitatea invizibilă din dansuri, muzică, sculptură și diverse ritualuri.

Este comunicată în mod deschis după anumite probe acelor care caută și este conservată prin transmisia orală în lanțul acelor care știu.

După ce o anumită perioadă de timp a trecut, centrul de inițiere se stinge unul după altul și cunoașterea antică pleacă prin canale subterane în adânc, ascunzându-se de ochii căutătorilor. Purtătorii acestei cunoașteri se ascund, de asemenea, devenind necunoscuți celor din jurul lor. Totuși, nu încetează să existe. Din timp în timp, curente separate ajung la suprafață, arătând că undeva, adânc în interior, chiar în zilele noastre, curge curentul puternic al adevăratei cunoașteri a ființei.

Să pătrunzi dincolo de acest curent, să îl găsești – aceasta este sarcina și scopul căutării; căci găsim-l, o persoană se poate dedica, având curaj, căii pe care intenționează să meargă. Atunci rămâne doar „să știi” pentru „a fi” și „a face”. Principiul cunoașterii de sine este clar: „Pentru a ști, este necesar să descoperi cum să știi”.

Pe această cale, căutătorul nu va fi complet singur. În momente dificile va primi sprijin și îndrumare, deoarece toți cei care urmează această cale sunt conectați printr-o legătură neîntreruptă. Teoria ezoterismului este că omeniirea este formată dintr-un cerc exterior mare, ce cuprinde toate ființele omenești, și un cerc mic de oameni instruiți și cunoscători în centru. Aceasta produce liniile exoterice și ezoterice ale civilizației, care sunt paralele și independente. Invariabil, una dintre ele o depășește pe cealaltă și se dez-

voltă, în timp ce cealaltă slăbește. O perioadă a civilizației ezoterice vine atunci când există condiții exterioare favorabile, politice și de altă natură. Atunci cunoașterea, îmbrăcată în forma învățaturii corespunzătoare condițiilor timpului și locului, se răspândește peste tot.

Fiecare religie indică spre existența unui centru comun al cunoașterii și în fiecare carte sacră această cunoaștere este exprimată, chiar și dacă oamenii nu doresc să o cunoască. În realitate, această cunoaștere este cu mult mai accesibilă decât presupunem de obicei. Nimeni nu ascunde nimic; nu mai există niciun secret, dar o muncă și un efort enorm sunt necesare pentru a obține și a transmite cunoașterea adevărată, atât din partea persoanei care dă, cât și a celei care primește. Și aceia care au această cunoaștere fac tot posibilul de a o împărți cu cât mai mulți oameni cu putință, străduindu-se întotdeauna să îi ajute să se apropie de aceasta într-o stare pregătită pentru a primi adevărul. Dar, la urma urmei, cunoașterea nu poate fi impusă nimănui, și o privire imparțială asupra vieții omului mediu, asupra a ceea ce îl interesează și îi umple ziua, va arăta imediat că întreaga problemă este că oamenii fie că nu doresc această cunoaștere, fie sunt incapabili de a o recepționa.

Oricine dorește cunoașterea trebuie, în primul rând, să facă singur un efort inițial de a găsi și de a se apropia de sursă prin propriile puteri. Acest lucru poate fi îndeplinit lejer prin urmarea semnelor care, deși sunt disponibile tuturor, vederea sau recunoașterea lor este în general refuzată de către oameni. Cunoașterea nu va veni niciodată la noi de la sine. Înțelegem aceasta foarte bine în ceea ce privește

viața obișnuită, dar în ceea ce privește Marea Cunoaștere, atunci când admitem posibilitatea existenței sale, cumva ne așteptăm la ceva diferit. Știm cu toții destul de bine că, spre exemplu, cineva care dorește să stăpânească limba chineză are nevoie pentru aceasta de câțiva ani de muncă asiduă. Știm că cinci ani sunt necesari pentru a înțelege principiile medicinei și probabil de două ori mai mulți pentru pictură sau muzică. Și totuși există teorii ce susțin că putem obține cunoașterea fără niciun fel de efort, chiar și în somnul nostru. Însăși existența unor asemenea teorii demonstrează din nou de ce cunoașterea ne este încă inaccesibilă. Totuși, în același timp, trebuie să înțelegem că eforturile noastre independente pentru a obține orice de acest gen nu pot avea succes. Putem obține cunoașterea doar cu ajutorul acelora care deja o posedă. Trebuie să înveți de la cei care știu.

Cunoașterea noastră din prezent se bazează pe percepțiile simțurilor – precum cea a copiilor. Dacă dorim să obținem cunoașterea realității, trebuie să ne schimbăm pe noi înșine, deschizându-ne spre o stare de conștiență superioară prin dezvoltarea ființei noastre. Schimbarea cunoașterii vine din schimbarea ființei. Trebuie ca mai întâi să avem cunoașterea de sine și cu ajutorul acesteia vom învăța cum să ne schimbăm – dacă dorim aceasta. Sistemele și școlile pot indica metode și căi, astfel încât atunci când suntem gata, noi cunoștințe vor veni din exterior. Dar niciun sistem sau școală nu poate să facă munca pentru noi – trebuie să o facem noi înșine. Creșterea interioară, o schimbare a ființei, depind în întregime de munca pe care cineva trebuie să o facă personal.

În capitolele care urmează, multe lucruri vor fi explicate în mod schematic, incluzând legea unității care este reflectată în toate fenomenele; dar când folosim cuvinte ce au de-a face cu o cunoaștere obiectivă, cu unitatea în diversitate, încercările de înțelegere în mod literal duc la iluzie. Așadar, nu luați nimic în sens literal. În această învățătură, primul principiu este că nimic nu poate fi însușit prin credință. Nu trebuie să crezi nimic din ceea ce nu poți verifica tu însuși.

I

*Cunoaște-te pe tine
însuți*

Cine sunt eu?

Abordând diverse subiecte, am remarcat cât este de dificil să-ți comunicî înțelegerea, chiar și atunci când trebuie să vorbești despre un subiect banal unei persoane pe care o cunoști bine. Limba noastră este prea săracă pentru o descriere exactă și completă. Și am descoperit că această lipsă de înțelegere între doi oameni este un fenomen ordonat matematic, la fel de precis ca și tabla înmulțirii. Înțelegerea depinde, în mare, de ceea ce numim „psyche”-ul interlocutorilor, și mai apoi de starea acestui „psyche” la un moment dat.

Adevărul acestei legi poate fi verificat la fiecare pas. Ca să fii înțeles de un alt om, nu e suficient ca cel care vorbește să știe cum să vorbească, trebuie ca și cel care ascultă să știe cum să asculte. Trebuie mai întâi să punem bazele unei înțelegeri comune.

Tot ce aș vrea să vă propun acum este să încercați să priviți lucrurile, fenomenele care vă înconjoară și în mod special pe voi înșivă dintr-un punct diferit de cel care vă este obișnuit sau natural. Să priviți doar, pentru că a face mai mult nu este posibil decât cu voință și prin cooperarea auditoriului, doar atunci când acesta încetează să asculte într-un mod pasiv și începe să asculte într-o stare activă.

Foarte des, în conversațiile cu oamenii, găsim, exprimată mai mult sau mai puțin deschis, ideea că omul, așa cum îl întâlnim în viața obișnuită, ar fi într-un fel centrul

universului, „coroana creației” sau cel puțin o entitate vastă și importantă; că posibilitățile sale sunt aproape nelimitate, puterile sale aproape infinite. Acest punct de vedere are și el un anumit număr de rezerve: se spune că, pentru aceasta, e nevoie de condiții excepționale, împrejurări speciale, inspirație, revelație și așa mai departe.

Totuși, dacă studiem această concepție despre om, vedem imediat că este făcută dintr-un ansamblu de trăsături care nu aparțin unui om unic, ci unui anumit număr de indivizi reali sau imaginari. Niciodată nu vom întâlni un asemenea om în viața reală, nici în prezent, nici ca personaj istoric în trecut. Pentru că orice om are propriile sale slăbiciuni și, dacă vă priviți îndeaproape, mirajul grandorii și al puterii se spulberă.

Cel mai interesant, de altfel, nu este faptul că oamenii transmit altora acest miraj, ci că, din cauza unei trăsături particulare a psihismului lor, îl raportează la ei înșiși, dacă nu în totalitate, cel puțin în parte, ca pe o reflectare. Atât de mult încât, fiind nulițați sau aproape nulițați, își imaginează că ar corespunde acestui tip colectiv sau că nu se îndepărtează prea mult de el.

Dar dacă un om știe cum să fie sincer față de el însuși – nu sincer în sensul în care cuvântul este înțeles de obicei, ci nemilos de sincer – atunci, la întrebarea: „ce sunteți?”, nu va conta pe un răspuns confortabil. Astfel, fără să aștept până când veți căpăta singuri experiența despre care vorbesc, și ca să înțelegeți mai bine ce vreau să spun, sugerez ca fiecare dintre voi să își pună întrebarea: „Cine sunt eu?”. Sunt sigur

că nouăzeci și cinci la sută dintre voi vor fi descumpăniți și vor răspunde printr-o altă întrebare: „Ce vreți să spuneți?”.

Asta arată că un om și-a trăit viața fără să își pună această întrebare și consideră firesc ca el să fie „ceva” și încă ceva foarte prețios, ceva de care nu s-a îndoit niciodată. În același timp, este incapabil să explice altuia ce este acest ceva, incapabil să îi dea chiar cea mai mică idee, din moment ce nici el nu știe. Și dacă el nu știe, nu înseamnă numai că acest „ceva” nu există, ci că nici nu ar putea să existe? Nu e ciudat că oamenii își acordă atât de puțină atenție lor înșiși, cunoașterii de sine? Nu e ciudat că ei închid ochii cu atâta îngăduință față de ceea ce ei sunt cu adevărat și își petrec viața în plăcuta convingere că reprezintă ceva prețios? Ei uită să vadă vidul insuportabil din spatele superbeii fațade create de modul în care se înșală singuri și nu își dau seama că această fațadă nu are decât o valoare pur convențională.

La drept vorbind, nu e întotdeauna așa. Nu toată lumea privește la fel de superficial. Sunt oameni care caută, căroră le este sete de adevărul inimii și fac eforturi ca să îl găsească, care încearcă să rezolve problemele pe care viața le pune, să ajungă până la esența lucrurilor și a fenomenelor și să pătrundă în ei înșiși. Dacă un om gândește sănătos, oricare ar fi drumul pe care îl urmează pentru a rezolva aceste probleme, trebuie în mod inevitabil să revină la el și să înceapă prin a rezolva problema a ceea ce este el, a locului său în lumea care îl înconjoară. Căci fără această cunoaștere nu va exista un centru de greutate în cunoașterea sa. Cuvintele lui Socrate: „Cunoaște-te pe tine însuși” rămân deviza tuturor celor care caută adevărata cunoaștere și ființa.

Tocmai am utilizat un nou cuvânt: „ființă” – cu referire la care este important să înțelegem cu toții același lucru. Tocmai ne-am întrebat dacă ceea ce un om gândește despre el însuși corespunde cu ceea ce este el în realitate și v-ați întrebat despre ceea ce sunteți. Iată un doctor, un inginer, un pictor. Sunt ei cu adevărat ceea ce credem noi că sunt? Putem să considerăm personalitatea fiecăruia dintre ei ca și cum s-ar confunda cu profesia sa, cu experiența pe care această profesie sau pregătirea sa i-a dat-o?

Orice om vine pe lume asemenea unei foi albe de hârtie; dar oamenii și împrejurările care îl înconjoară rivalizează care să murdărească mai tare această foaie și să o acopere cu inscripții de tot felul. Educația, lecțiile de morală, lucrurile pe care le știm și pe care le numim cunoaștere intervin – toate sentimentele de datorie, de onoare, de conștiință *etc.* Și toți proclamă caracterul imuabil și infailibil al metodelor de care ei se servesc pentru a altoi aceste ramuri ale arborelui „personalității” omului. Încetul cu încetul, foaia este murdărită, și cu cât este mai murdărită cu pretinse „cunoștințe”, cu atât omul este considerat mai inteligent. Cu cât există mai multe inscripții în locul numit „datorie”, cu atât posesorul este considerat mai cinstit; și așa se întâmplă cu toate. Și foaia astfel murdărită, văzând că murdăria i se ia drept un merit, începe să o considere prețioasă. Iată un exemplu a ceea ce noi înțelegem prin numele de „om”, adăugând aici adesea chiar cuvinte de genul „talent” și „geniu”. Totuși, „geniul” nostru își va strica ziua dacă nu își găsește papucii lângă pat când se trezește dimineața.